

ระบบพรรคการเมืองหลายพรรค ในประเทศที่กำลังพัฒนา*

ธรรมนิติ์ วรากรณ์

---

* เรียบเรียงจากบทที่ 5 ว่าด้วยพรรคการเมือง ใน Les régimes politiques du Tiers-monde โดย Maurice-Piere Roy L.G. D.J. Paris 1977 P. 708-319

พรรคการเมือง (Partis politiques) มีความสำคัญมากในระบบการเมือง เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงการดำเนินงานความเป็นไปทางการเมืองได้อย่างดี พรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาหมายถึงการผสมผสานของกลุ่มต่างๆ เช่นองค์กรมวลชนที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้ ตัวอย่างประเทศสหภาพพม่ามีพรรค AFPFL¹ นอกจากนี้ยังรวมถึงกลุ่มขุนนาง พรรคพวก (cliques) หรือการรวมกลุ่มที่ไม่เป็นระเบียบ J. Lapombara และ M. Weiner กล่าวว่า “พรรคการเมืองในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีลักษณะการจ้องค้ำค้ำที่มั่นคง มีองค์กรระดับท้องถิ่น การใช้อำนาจอย่างถูกต้องยุติธรรม และต้องการสนับสนุนจากประชาชนโดยวิธีการเลือกตั้งหรือโดยวิธีอื่นๆ” ส่วน J. charlot ก็พูดถึงพรรคการเมืองว่าควรมีความต่อเนื่องและควรมีพื้นฐานในระดับท้องถิ่น

จากความหมายของพรรคการเมืองในสองประเด็นนี้แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งก่อให้เกิดระบบสองพรรคในประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนประเทศที่กำลัง

พัฒนายังมีปรากฏการณ์ที่คล้ายๆกันอยู่หนึ่งก็คือมีพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก

ประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่เคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศต่างๆ ในยุโรปมาก่อน จึงเคยชินกับการปกครองในระบบพรรคการเมืองแบบยุโรป ดังนั้นเมื่อประเทศเหล่านี้ได้รับเอกราช จึงพยายามนำเอาระบบพรรคการเมืองมาใช้

M. Duverger ได้กล่าวว่า พรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนามีที่มาจากระบอบรัฐสภาและนอกระบอบรัฐสภา

ในประเด็นแรก การก่อตั้งพรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกรัฐสภา และกลุ่มผู้แทนในการเลือกตั้ง (groupe électoral) เช่นพรรคการเมืองในลาตินอเมริกา มีหลายพรรคที่มาจากระบอบรัฐสภาและการขยายสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ฉะนั้น พรรคการเมืองในลาตินอเมริกาจึงมีเฉพาะพรรคอนุรักษ์นิยม และเสรีนิยม ส่วนพรรคมวลชน (parti de masse) ได้ถูกกีดกันจากเวทีการเมือง

D. Lavroff ได้เห็นว่าพรรคการเมือง

1 Anti-Fascism people's Freedom League

อาฟริกัณฑ์กำเนิดขึ้นจากการนำสิทธิการออกเสียงทั่วไปมาใช้ในดินแดนนี้ (ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นดินแดนในการปกครองของประเทศฝรั่งเศส) อย่างไรก็ตาม มีพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งไม่ได้เกิดจากระบบรัฐสภาแต่เกิดจากภายนอก นั่นคืออาศัยสถาบันที่มีอยู่ก่อนแล้วซึ่งมีกิจกรรมต่างๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและรัฐสภา มีกลุ่มต่างๆที่เป็นพื้นฐานของพรรคการเมืองเช่น

- ขบวนการชาตินิยมได้แก่พรรคองเกรสของอินเดีย เนโอ เดสตูร์ (Néo Destour) ของประเทศตูนิเซีย, อิสติกลาล (Istiglal) ของประเทศมอริออคโค F.L.N.² ของประเทศอัลจีเรียและพรรคชาตินิยมในประเทศอินโดนีเซีย

- กลุ่มอาซีฟ เช่น K.A.N.U.³ ในประเทศเคนยา

- กลุ่มชาวนา เช่นกลุ่มผู้ปลุกกาแพภายใต้การนำของ Houphouët-Boigny ซึ่งได้กลายเป็นพรรคประชาธิปไตยในประเทศโกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire) ตั้งแต่ ค.ศ. 1946

- องค์การทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นคณะกรรมการเพื่อความสามัคคีของชาวโตโก (Comité de l'unité togolaise) โดยรวบรวม

กลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาดี และตั้งแต่ ค.ศ. 1938 ได้กลายเป็นพรรคการเมืองภายใต้การนำของ เอส โอลิมปีโอ (S. Olympio) และสมาคมอาฟริกัณฑ์ของแทนแกนนิกา (Tanganyika African Association) โดยการนำของจูเลียส เค ไนยเรเร (J.K. Nyerere) ก็ได้กลายเป็นพรรคการเมืองชื่อว่าพรรคทานู (TANU) เช่นเดียวกันในคองโกเบลเยียมมีพรรคการเมืองน้อยมากที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1960 แต่มีพรรคที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่รับผิดชอบเกี่ยวกับชีวิตของศิลปินท่ามกลางพวก บาคองโกส (Bakongos) และอาบาโก (Abako) ในคองโกใต้

- การรวมกลุ่มทางศาสนา

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ระบบพรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาแตกต่างจากระบบพรรคการเมืองในประเทศที่พัฒนาแล้ว

หน้าที่ของพรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนามีสองประการคือ

1. พรรคการเมืองก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
2. พรรคการเมืองเป็นพลังเพื่อการประกาศเอกราชและมีอิทธิพลในการพัฒนาประเทศ

² Front de libération nationale

³ Kenya African National Union

หน้าที่ประการแรกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนประการหลังเกิดในประเทศที่กำลังพัฒนา พรรคการเมืองในกลุ่มประเทศโลกที่สามเป็นปัจจัยในการพัฒนามากกว่า เป็นผลจากการพัฒนา ซึ่งจะมีแนวโน้มเป็นพลังของกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่ ในกรณีนี้พรรคการเมืองมีหน้าที่อยู่ 4 ประการคือ

1. พัฒนาความสำนึกในความเป็นชาติ
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้การศึกษาและข่าวสารแก่ประชาชน
3. แก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ
4. กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและสร้างชนชั้นนำ

ลักษณะหนึ่งของพรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาคือการมีหลายพรรคซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาบางประการในระบบการเมือง

พรรคการเมืองในประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้และเอเชีย ได้รับการวิจารณ์อย่างกว้างขวางว่ามีพรรคการเมืองหลายพรรค ส่วนในทวีปอาฟริกาไม่มีปรากฏการณ์เช่นนี้ ดังนั้นจึงน่าจะวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อระบบหลายพรรค และความยุ่งยากในการดำเนินงานของระบบหลายพรรค

ก. ปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อระบบหลายพรรค

ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นที่มาของระบบหลายพรรคก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แล้วแต่สภาพภายในประเทศและสภาพแวดล้อม เช่นปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของผู้นำ เชื้อชาติ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ศาสนา เป็นต้น

ก. 1 ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของผู้นำ

ลักษณะเช่นนี้หมายถึงการที่ผู้นำที่มีบุคลิกเด่นได้รวบรวมกลุ่มต่างๆ เป็นพรรคการเมือง ในกรณีนี้พรรคการเมืองไม่ได้มีความสำคัญมากนัก นอกจากการให้ความสำคัญสำคัญตัวผู้นำเท่านั้น การรวมกลุ่มเช่นนี้ไม่ถาวรและไม่มั่นคง เมื่อใดที่ผู้นำหมดอำนาจ วาสนา พรรคการเมืองก็หายไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำไม่สามารถทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันถาวรได้ ตัวอย่างขบวนการของประธานาธิบดีเปเรงโนอาร์เยนตินา ค.ศ. 1955

Rondot กล่าวว่าปรากฏการณ์เช่นนี้ในตะวันออกกลาง เป็นลักษณะเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วคือ เป็นการรวมกันง่ายๆ และรวมกันในบางโอกาส เพื่อสนับสนุนบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ส่วน L.F. Masnigat กล่าวว่า "ความเป็นไปของพรรคการเมืองใน

ลาตินอเมริกาขึ้นอยู่กับผู้นำ และพรรคการเมืองเหล่านั้นเป็นการรวมบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการเมืองเท่านั้น เช่นพรรคพวก (cliques) ในประเทศไทย”

ก. 2 ปัจจัยทางด้านเชื้อชาติและภาษา

พรรคการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา ไม่ได้มีพื้นฐานจากผลประโยชน์เป็นส่วนรวม แต่มีพื้นฐานจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ซึ่งชนกลุ่มเหล่านี้มีจุดประสงค์ในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้น

P. Decraene ได้ยกตัวอย่างว่าพรรคการเมืองในทวีปอาฟริกามีรากฐานจากชนเผ่าต่างๆ หรือไม่ก็ภูมิภาคต่างๆ ในทวีปนี้ความแตกต่างทางชนชาติและภูมิภาคมีมากจนทำให้เห็นความแตกต่างทางลัทธิการเมือง ดังนั้นความเป็นไปทางการเมืองก็สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกของเชื้อชาติต่างๆ

ประเทศสหพันธรัฐไนจีเรียประกอบด้วยรัฐต่างๆ ที่ตั้งขึ้นมาตามลักษณะของเชื้อชาติต่างๆ เช่นสภาประชาชนทางเหนือ (Northern Peoples Congress) ซึ่งเป็นที่รวมของพวกเขา Haoussas และ Fulanis ทางเหนือ เป็นต้น

สิ่งหนึ่งที่น่าสังเกตคือเมื่อระบบหลายพรรคของประเทศสหพันธรัฐไนจีเรีย กลายเป็นระบบพรรคเด่นพรรคเดียว การแบ่งแยกทางเชื้อชาติก็หมดไปแต่ลักษณะการรวมกัน

ก็ยังไม่นั่นคง

ประเทศซาอีร์ (Zaire) มีลักษณะเด่นคือความหลากหลายของเชื้อชาติและภาษาดังนั้นการจัดองค์การของพรรคการเมืองก็ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ซึ่งก่อให้เกิดพรรคการเมืองเป็นจำนวนมากในระดับท้องถิ่น ในระยะการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติตั้งแต่ ค.ศ. 1960-1965 การต่อสู้ทางการเมืองไม่ใช่การต่อสู้ทางค่านโยบาย หรือลัทธิการเมืองแต่เป็นการต่อสู้ของผู้นำต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากชนกลุ่มต่างๆ จึงทำให้จำนวนพรรคการเมืองเพิ่มจาก 80 พรรค (ค.ศ. 1961) เป็น 200 พรรค (ค.ศ. 1965)

จากสภาพดังกล่าว ก่อให้เกิดผลสามประการคือ

1. การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของกลุ่มต่างๆ มากกว่าบุคคล
2. เป็นการยากที่ทำให้เกิดความสมดุลย์ท่ามกลางเชื้อชาติและภูมิภาคที่แตกต่างกัน และความแตกแยกดังกล่าวทำให้การตกลงกันเพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นไปได้ยาก
3. ไม่มีกลุ่มใดยอมรับว่ากลุ่มอื่นมีอำนาจในการปกครองประเทศ เมื่อตกลงกันไม่ได้จึงทำให้ชนต่างชาติ ฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์ได้ง่าย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดสภาพการณ์ที่วุ่นวายคือกลุ่มต่างๆ เมื่อตกลงกันไม่ได้ ก็พยายามหาทางออกด้วยวิธีการ

รุนแรง จึงทำให้พรรคการเมืองเช่นนี้ไร้ประโยชน์ต่อประเทศ

ก. 3 ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์

พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์มักจะมีบทบาทจำกัดมากในประเทศที่กำลังพัฒนา ส่วนใหญ่มักจะมีแต่พรรคการเมืองที่ไม่มีอุดมการณ์หรือมีแต่สับสน และบางที่มีอุดมการณ์มากเกินไป ซึ่งเป็นการยากที่จะรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พรรคการเมืองที่เน้นอุดมการณ์ส่วนใหญ่มักจะใช้แนวความคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ (Carl marx) ในสองแนวทาง คือ สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์

พรรคคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จลำบากในประเทศที่กำลังพัฒนา รัฐบาลในหลายประเทศ เช่นในทวีปอาฟริกา ไม่อนุญาตให้พรรคคอมมิวนิสต์มีบทบาททางการเมือง ดังนั้นพรรคในทวีปอาฟริกา มีบทบาทไม่เปิดเผย ส่วนใหญ่มักจะเป็นการแทรกซึมและการบ่อนทำลาย

ในตะวันออกกลาง เช่นในประเทศ อิรัก และซีเรีย พรรคคอมมิวนิสต์ก็เป็นพรรคต้องห้าม สำหรับในเอเชีย พรรคคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จพอสมควรในเวทีการเมือง เช่นในอินโดจีน อินโดนีเซีย และอินเดีย เป็นต้น แต่แนวความคิดก็แตกแยกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายที่สนับสนุนสาธารณรัฐประชาชนจีน และสหภาพโซเวียตรัสเซีย

ส่วนในลาตินอเมริกา พรรคคอมมิวนิสต์ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในประเทศที่สำคัญ เช่น เม็กซิโก อาร์เจนตินา บราซิล เวเนซุเอลา แต่ในชิลีพรรคคอมมิวนิสต์สามารถมีบทบาทในการปกครองประเทศตั้งแต่ ค.ศ. 1970-1973 L. mercier Vega ได้ให้ข้อสังเกตว่า “พรรคคอมมิวนิสต์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง และเห็นว่าสถานการณ์ในขณะนั้นอยู่ในสภาพวิกฤติและควรจะมีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น”

การที่พรรคคอมมิวนิสต์ในลาตินอเมริกาขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีสาเหตุ 3 ประการคือ

1. พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
2. ความแตกแยกและความขัดแย้งในอุดมการณ์ เช่นอุดมการณ์แบบสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพโซเวียตรัสเซีย และคาสโตร ตัวอย่างในประเทศเปรูมีขบวนการคอมมิวนิสต์ถึง 9 ขบวนการ
3. สมาชิกพรรคส่วนใหญ่เป็นพวกปัญญาชนจากชนชั้นกึ่งภูมิพีหรือนายทุน (Bourgeoisie) แต่มีกรรมกรและชาวนาเป็นส่วนน้อย

ส่วนพรรคสังคมนิยมนั้น ไม่ได้รับการกระทบกระเทือนแต่อย่างใด ยังคงมีบทบาทในเวทีการเมืองอยู่อย่างสงบ ที่สำคัญพรรคสังคมนิยมขาดสนุนศิษย์ที่ซื่อสัตย์ จึงมีบทบาท

ไม่มากพอ พรรคสังคมนิยมในบางประเทศเท่านั้นที่มีอิทธิพล เช่น สหภาพพลังประชาชนแห่งชาติ (Union nationale des forces populaires) ในประเทศมอริออคโคและพรรคสังคมนิยมในชิลี

ก. 4 ปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม

พรรคการเมืองมักจะป้องกันสิทธิพิเศษและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงมีแนวโน้มที่จะครอบครองอำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงกลุ่มเดียว

กลุ่มเหล่านี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มของผู้มีทรัพย์สินที่พยายามหาผลประโยชน์จากการมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในลาตินอเมริกา กลุ่มเหล่านี้ได้มีอำนาจทางการเมืองในหลายประเทศ เช่น ในปานามา บรรดาผู้นำทางการเมืองมาจากสมาชิกของกลุ่มนายทุนเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่และเจ้าของฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสามารถปกครองประเทศได้โดยไม่ได้มีการคำนึงว่าจะมีอุดมการณ์หรือไม่ เช่น พรรคเสรีนิยมและพรรคปานามา (Parti panaméen) ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน พรรคสหประชาไทย ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล โดยเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นปกครองทั้งในด้านการบริหารราชการและการทหาร

ข. ความยุ่งยากในการดำเนินงานของระบบหลายพรรค

จากการดำเนินงานของระบบหลายพรรคในประเทศต่างๆ จะเห็นได้ว่าการมีพรรคการเมืองมากมาย ไม่เป็นประโยชน์แต่อย่างใดในการพัฒนาประเทศ และมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายประการ

ข. 1 ระบบหลายพรรคและความด้อยพัฒนา

ผู้ปกครองประเทศต่างๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนาเห็นว่า พรรคการเมืองเป็นเรื่องเพื่อผ่นเกิน ไปสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะว่าพรรคการเมืองไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพของความด้อยพัฒนาได้ และที่สำคัญพรรคการเมืองเป็นรูปแบบสำคัญเฉพาะประเทศทางตะวันตกมากกว่า การพัฒนาต้องอาศัยอำนาจที่เข้มแข็งและมั่นคง โดยเฉพาะการมีพรรคการเมืองหลายพรรคเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ประเทศเกิดความแตกแยก ไม่มั่นคง ไร้ประสิทธิภาพ จากสาเหตุของการที่ไม่มีพรรคใดเลยที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นระบบหลายพรรคจึงได้รับการโจมตีว่าทำให้ประเทศชาติไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไร้ประสิทธิภาพ และไม่มั่นคง

ข. 1.1 ระบบหลายพรรคทำให้สังคมแตกแยก

เช่น มีหลายฝ่ายต่างคัดค้านกันทั้งในด้าน เชื้อชาติ ศาสนาและภาษา ดังนั้นจึงสมควร ขจัดระบบนี้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของชาติ

ข. 1.2 เนื่องจากว่าระบบหลายพรรค ไม่มี พรรคใดเลยที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทน ราษฎร จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการมีรัฐบาล ผสมที่ขาดพลังอำนาจ ในการพัฒนาประเทศ เช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชิลี ค.ศ. 1964 และ โตโก (Togo) ค.ศ. 1963

ข. 1.3 ระบบหลายพรรคซึ่งมีรัฐบาลผสมที่ ไม่มีมั่นคงและทำให้ระบอบรัฐสภามีวิกฤติการณ์ ของรัฐบาลบ่อยครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากผลของ การมีรัฐบาลผสม เช่นรัฐบาลเลบานอนที่ ประสบปัญหามากมายและถูกล้มบ่อยครั้ง

ในระบอบประธานาธิบดีก็เช่นเดียวกัน ประธานาธิบดีต้องเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง เช่น ประธานาธิบดีเลโอนี (Leoni) แห่งเวเนซุเอลา ซึ่งในช่วง ค.ศ. 1963-1969 ได้เปลี่ยน รัฐบาลถึง 4 รัฐบาล ส่วนประธานาธิบดีไกโด (Guido) มีรัฐมนตรีถึง 150 คน ใน 18 เดือน

เอ็ม บวร์กิบา (M. Bourguiba) แห่ง ประเทศตูนิเซียซึ่งไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับระบบ หลายพรรค กล่าวว่า "การมีพรรคการเมือง หลายพรรคในประเทศจะทำให้ชาติแตกแยก เป็นเสี่ยงๆ"

ข. 2 การเปลี่ยนแปลงจากระบบหลาย พรรค

เนื่องจากว่าระบบหลายพรรคก่อให้เกิด ความแตกแยกภายในประเทศ และถ่วงความ เจริญของประเทศจึงสมควรห้ามมีพรรคการเมืองและละทิ้งระบบหลายพรรค

ข. 2.1 การห้ามมีพรรคการเมือง เป็น มาตรการหนึ่งที่ใช้กันอยู่ทั่วไป เพราะมักจะ มองกันว่าพรรคการเมืองเป็นรากฐานของ ความวุ่นวายภายในชาติ แต่ในความเป็นจริง แล้ว ฝ่ายที่ทำการรัฐประหารเห็นว่าการไม่มี พรรคการเมืองเป็นความสะดวกในการปฏิบัติงาน ของตน ดังนั้นจึงไม่มีพรรคใดเลยที่รอด พ้นจากการถูกจำกัด เช่นในอิรัก จาก ค.ศ. 1935-1946 และ 1954-1960 ไม่มีพรรค การเมือง ด้วยเหตุนี้ถ้าหากพรรคใดมีกิจกรรม เพื่อประชาธิปไตยก็มักจะถูกตัดสินว่าเป็นการ กระทำผิดกฎหมาย

ข. 2.2 การละทิ้งระบบหลายพรรค เมื่อมี การกำจัดพรรคการเมือง สถานการณ์ต่อมา ที่เกิดขึ้นคือ การสถาปนาระบบพรรคเด่น พรรคเดียวหรือพรรคเดี่ยว เช่นเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ในทวีปอาฟริกา นับ ตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมา

ดังนั้นพรรคการเมืองในประเทศที่กำลัง พัฒนา มีพื้นฐานจากความแตกต่างในด้าน ต่างๆ ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และไม่ได้ มีลักษณะเช่นเดียวกับระบบการแข่งขันของ พรรคการเมืองในประเทศทางตะวันตก ingsหลาย